

سرقت هویت

مرتضی طبیبی^۱

انیس خدادادی^۲

چکیده

سرقت هویت، نوعی تقلب درخصوص هویت شخص دیگر است؛ بدین صورت که سارق با استفاده از اسناد هویت دیگری، وانمود می‌کند که شخص دیگری است و بدین ترتیب به روش‌های مختلف، ممکن است به منافع مالی دست پیدا کند. سرقت هویت به انواع و اقسام مختلفی تقسیم می‌شود: سرقت هویت پنهانی، کیفری، ترکیبی، پزشکی، کودک و سرقت هویت مالی. هر کدام از این انواع سرقت هویت، تعریف و مفاهیم جداگانه‌ای دارند. رفتار مجرمانه‌ی این جرم، «ربایش» است و موضوع آن، «هر گونه اطلاعات مرتبط با دیگری» است. در رکن روانی این جرم علاوه بر قصد عام، مرتکب، سوءنیت خاص نیز دارد که این سوءنیت خاص، عبارت است از «قصد تحصیل مال یا منافع مالی یا خدمات». جرم سرقت هویت با جرایم سنتی همچون «افشای سر» و «جاسوسی صنعتی» شباهت‌هایی دارد. همچنین در ارتباط با جرایم مندرج در قانون مجازات اسلامی از جمله سرقت رایانه‌ای مندرج در ماده ۹۶۳ قانون مجازات اسلامی و کلاهبرداری رایانه‌ای مندرج در ماده ۹۶۴ همان قانون، شباهت‌ها و تفاوت‌هایی دیده می‌شود.

واژه‌های کلیدی: سرقت هویت، جرم رایانه‌ای، سرقت رایانه‌ای، کلاهبرداری رایانه‌ای.

tabibi880@gmail.com

Ankhodadadi_2009@yahoo.com

۱- استادیار گروه حقوق، دانشگاه اصفهان

۲- کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه اصفهان

مقدمه

امروزه رایانه به عنوان یکی از برترین نمونه‌های علوم ارتباطاتی و تکنولوژیک روز به روز نقش مهم‌تر و حضور بیشتری در تمامی شئون زندگی پیدا می‌کند. از خرید ساده مایحتاج روزانه تا رزرو بلیط سفر و بررسی دقیق انفجارهای هسته‌ای همگی با کمک رایانه انجام می‌شود. اما در کنار این استفاده مناسب و قانونی از رایانه، سوءاستفاده‌هایی هم از آن انجام می‌گیرد که مجرمان رایانه‌ای مرتکب این اعمال می‌شوند. یکی از جرایمی که امروزه از زیان‌آورترین جرایم محسوب می‌شود و بعضاً خسارات جبران‌ناپذیری را به بارمی‌آورد، «سرقت هویت» است. این جرم، گونه‌ای از کلاهبرداری یا تقلب درخصوص هویت شخص دیگر است؛ به گونه‌ای که شخص متقلب با از آن خود کردن هویت آن شخص، وانمود می‌کند که شخص دیگری است. این عمل نوعاً به منظور کسب منافع مالی از طریق کارت‌های اعتباری و سایر منافع به نام آن شخص انجام می‌گیرد. قربانی سرقت هویت (در این جا منظور شخصی است که هویتش توسط دیگری مورد استفاده قرار گرفته شده است) اگر هم‌چنان مسئول و صاحب حساب باشد، ممکن است نسبت به اعمال ارتكابی این جرم، متحمل نتایج جبران‌ناپذیری بشود. سایر نهادها و اشخاصی که در نتیجه سرقت هویت فریب خورده‌اند و یا مورد کلاهبرداری قرار گرفته‌اند، نیز ممکن است از نتایج و خسارات متعددی متضرر شوند تا حدی که می‌توان آن‌ها را نیز قربانی محسوب کرد.

در این مقاله ابتدا به توضیح مفهوم سرقت هویت و انواع و اقسام آن پرداخته خواهد شد و سپس به منظور درک هر چه بهتر این جرم، نمونه‌ای از بزرگ‌ترین آن در طول تاریخ بیان خواهد شد و در قسمت بعد ارکان تشکیل‌دهنده این جرم مورد بحث قرار خواهد گرفت و خواهیم دید که آیا عنصر قانونی برای این جرم در قوانین کشور ما وجود دارد یا خیر؟ سپس به مقایسه سرقت هویت و عناوین مشابه از جمله جرایم سنتی و افشای سر و جاسوسی صنعتی می‌پردازیم و نهایتاً مهم‌ترین موضوع این است که این جرم را که ضررهای جبران‌ناپذیری بر پیکره اشخاص و جامعه بر جای می‌گذارد، بر طبق کدام قانون کشورمان می‌بایست مورد مجازات قرار داد؟ به عبارت دیگر باید دانست که جرم سرقت هویت چه جایگاهی در قانون مجازات اسلامی کشورمان دارد؟

۱- مفهوم سرقته هویت

سرقته هویت، یکی از جرایم مشابه سرقته رایانه‌ای است. بنابراین ابتدا لازم است تعریف جرم سرقته و سپس تعریف مختصری از جرم رایانه‌ای و سرقته رایانه‌ای ارائه شود: از نظر لغوی سرقته کلمه‌ای است عربی از ماده «سَرَقَ» به فتح یا کسر راء به معنای «دزدیدن» و مصدر آن «سرقه» است (لوییس، المنجد فی اللغه و الاعلام، ۳۳۱).

برخلاف برخی جرایم از جمله کلاهبرداری که تعریف مشخصی در قانون ما ندارد، قانون‌گذار، جرم سرقته را به صراحت تعریف کرده است. مطابق با ماده ۲۶۷ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲: «سرقته عبارت از ربودن مال متعلق به غیر است».

در حقوق فرانسه ماده ۳۱۱-۲ قانون جزا سرقته را چنین تعریف می‌کند: «سرقته عبارت است از ربودن متقلبانه چیز دیگری» (گلدوزیان، حقوق جزای اختصاصی، ۴۴۲).

«هنوز اجماع بین‌المللی برای تعریف جرم رایانه‌ای شکل نگرفته و در تعریف آن الگوی یکسانی مورد تبعیت قرار نگرفته است. این امر از یک طرف ناشی از سطح غیر یکسان تکنولوژی رایانه‌ای و گسترش جرایم رایانه‌ای در کشورهای مختلف و از سوی دیگر ناشی از نظرات و دیدگاه‌های متفاوتی است که مبنای تعاریف جرم رایانه‌ای را شکل می‌دهد» (باستانی، جرایم کامپیوتری، اینترنتی، جلوه‌ای نوین از بزهکاری، ۲۹). البته برخی مراجع بین‌المللی و حقوق‌دانان تعاریفی ارائه کرده‌اند که از جمله می‌توان به این موارد اشاره کرد:

«سازمان همکاری و توسعه اقتصادی به‌عنوان یک مرجع بین‌المللی، اولین تعریف از جرم رایانه‌ای را ارائه نمود. مطابق تعریف این سازمان: سوءاستفاده از رایانه شامل هر رفتار غیرقانونی، غیراخلاقی یا غیرمجاز مربوط به پردازش اتوماتیک در انتقال داده‌هاست» (شیرزاد، جرایم رایانه‌ای از دیدگاه حقوق جزای ایران و حقوق بین‌الملل، ۳۳-۳۲).

تعریف دیگری که از جرایم رایانه‌ای ارائه شده، آن است که: «جرم رایانه‌ای هر فعل مثبت غیرقانونی است که رایانه، ابزار یا موضوع جرم باشد. به عبارت دیگر هر جرمی است که ابزار یا هدف آن، تأثیرگذاری بر عملکرد رایانه باشد» (دزیانی، ابعاد جزایی کاربرد

کامپیوتر و جرایم کامپیوتری، ۱۵۷).

سرقت رایانه‌ای را نیز می‌توان با توجه به ماده ۹۶۳ قانون مجازات اسلامی بدین شرح تعریف کرد: «روگرفت و یا برش غیرمجاز داده‌های متعلق به دیگری».

تعاریف متعددی از سرقت هویت ارائه شده است؛ از جمله در علم مهندسی رایانه، یکی از تعاریف سرقت هویت بدین شرح است:

«سرقت هویت، استفاده بدون اجازه از اطلاعات شخصی شما می‌باشد که معمولاً با قصد جنایتکارانه صورت می‌گیرد. نام، تاریخ تولد، آدرس، کارت اعتباری، شماره بیمه و دیگر شماره‌های شناسایی شما می‌تواند مورد سوءاستفاده قرار گیرد» (www.irdoc.net).

از جمله تعاریفی که در متون حقوقی کشورهای دیگر در مورد سرقت هویت مشاهده می‌شود، می‌توان به تعاریف زیر اشاره کرد:

«سرقت هویت به گونه‌های چندی از جرایم گفته می‌شود که دربردارنده سوءاستفاده از شماره حساب، تقلب مالی، جعل، قاچاق انسان و حتی تروریسم است» (Copes,)
Rationality of Identity Thieves: Using Offender- Based Research to
(Inform Policy, 8, 239).

«سرقت هویت، عبارت است از ربودن هر گونه از اطلاعات، خواه اطلاعات از آن بخش خصوصی باشد یا بخش عمومی به منظور جعل هویت برای به کار بردن اطلاعات دیگری» (www.technologyexecutivesclub.com).

اما تعریف صحیح‌تری که بتواند با حقوق کیفری کشورمان نیز همخوانی داشته باشد، بدین شرح است: «ربایش هر گونه اطلاعات وابسته به دیگری به منظور سوءاستفاده مالی و خدماتی با نام دارنده اطلاعات» (عالی‌پور، سرقت اطلاعات مالی و تجاری در فضای سایبر: چالش‌های قانونی و بایسته‌های تقنینی، ۷).

اصطلاح سرقت هویت که در سال ۱۹۶۴ ابداع شد، در واقع یک نام‌گذاری غلط است. زیرا به لحاظ تحت‌اللفظی ممکن نیست که بتوان هویت را سرقت کرد. اصطلاحات صحیح‌تر

و دقیق‌تر در این خصوص می‌تواند، «کلاهبرداری هویت» و یا «جعل هویت» باشد اما اصطلاح «سرقت هویت» رایج و معمول شده است.

«تعیین نقطه اتصال و پیوند بین رخنه کردن^۱ و سرقت هویت، چالش برانگیز است. ابتدا به این دلیل که قربانیان سرقت هویت، نمی‌دانند که اطلاعات شخصی‌شان چگونه به دست آورده شده و این که سرقت هویت، همیشه توسط قربانیان کشف نمی‌شود (بر اساس گزارشی که توسط کمیته تجاری فدرال FTC^۲، انجام و ارائه شده است). کلاهبرداری هویتی غالباً و نه لزوماً از نتایج سرقت هویت است. ممکن است کسی اطلاعات شخصی دیگری را از طریق رخنه در اطلاعات کلی همه اشخاص برآید و یا اختلاس کند، بدون آن که مرتکب سرقت هویت بشود. نتیجه مطالعات یک اداره پاسخ‌گویی آمریکایی نشان می‌دهد که اکثر رخنه کردن‌ها منجر به کشف وقایع سرقت هویت نمی‌شود. این گزارش همچنین هشدار می‌دهد که میزان وسیعی از جرایم سرقت هویت، ناشناخته مانده است» (www.wikipedia.org/Identity Theft).

سرقت هویت باشتاب‌ترین بزه ارتكابی در سال ۱۹۸۹ در ایالات متحده آمریکا بوده است که بر اساس گزارشی در این زمینه بیش از ۸ میلیون نفر فقط در سال ۲۰۰۷ قربانی سرقت هویت در ایالات متحده شدند (Winn & Govern, Identity Theft: Risks and Challenges to Business of Data Compromise, 18, 49-50).

طبق یک آمارگیری رسمی که در سال ۲۰۰۸ در ایالات متحده انجام شد ۱۰ میلیون نفر در این سال قربانی جرم سرقت هویت شدند و در حال حاضر از هر ۱۰ نفر شهروند آمریکایی، ۷ نفر در معرض سرقت هویت قرار دارد. خانواده‌هایی با درآمد بیش از ۷۰۰۰۰ دلار دو بار قربانی شدند؛ برخلاف خانواده‌های با درآمد ماهانه کمتر از ۵۰۰۰۰ دلار که یک‌بار قربانی سرقت هویت شدند. اطلاعات شخصی ۷٪ قربانیان سرقت هویت، برای ارتکاب سرقت هویت پزشکی به ربه شده است. بین ۳۸٪ الی ۴۸٪ از قربانیان در طول سه ماه پس از سرقت، متوجه می‌شدند که مدارکشان به سرقت رفته، در حالی که بین ۹٪

1- Breach

2- Federal Trade Commission

الی ۱۸٪ قربانیان به مدت ۴ سال یا بیشتر نمی‌دانستند که هویتشان به سرقت رفته است (www.Spendonlife.com). لازم به ذکر است که با توجه به نوظهور بودن جرم «سرقت هویت» در کشور ما آمار دقیقی درخصوص میزان ارتکاب آن در جامعه وجود ندارد.

«به گزارش گروه وب‌گردی باشگاه خبرنگاران جوان، حملات سرقت هویت از داخل فیس‌بوک از نقطه اوج خود در سال ۲۰۱۳ پایین آمده است. اما همچنان از هر ده حمله یک حمله مربوط به حملات سرقت هویت می‌باشد. تحلیل اخیر شرکت کسپرسکی که نمودارهای مربوط به سه ماهه اول سال ۲۰۱۴ را بررسی کرده است نشان می‌دهد که حملات سرقت هویت از داخل فیس‌بوک کمتر از ۱۱ درصد از کل حملات سرقت هویت را تشکیل می‌دهد و این آمار این سایت را پس از یاهو که منبع اصلی این حملات است، قرار داده است. فیس‌بوک در سال ۲۰۱۳ به طور میانگین منبع ۲۲ درصد از حملات سرقت هویت بود که این میزان در سال جاری به نصف رسیده است (www.yjc.ir).

۲- اقسام سرقت هویت

مطابق برخی منابع (Identity Theft Resource Center Website)^۱، سرقت هویت به شش دسته تقسیم می‌شود:

- ۱- سرقت هویت پنهانی
- ۲- سرقت هویت کیفری
- ۳- سرقت هویت ترکیبی
- ۴- سرقت هویت پزشکی
- ۵- سرقت هویت کودک
- ۶- سرقت هویت مالی

سرقت هویت، ممکن است جرایم دیگر را تسهیل کند و یا پایه و اساس سایر جرایم از جمله مهاجرت غیرقانونی، تروریسم، و جاسوسی قرار گیرد. گاهی سارقان هویت به دنبال شهرت هستند و یا این کار را برای تفریح، انتقام و یا بدنام کردن کسی انجام می‌دهند.

1- idtheftcenter.org

گاهی اوقات نیز- نه به دلایل مالی- بلکه به عنوان مثال برال کسب تمجید دیگران هویت دیگران را جعل می‌کنند.

۲-۱- سرقت هویت پنهانی

در «سرقت هویت پنهانی»^۱، سارق هویت، هویت شخص دیگری را به منظور پنهان کردن هویت واقعی خود جعل می‌کند. موارد این نوع سرقت می‌تواند مهاجرت غیرقانونی، پنهان شدن از دست طلب‌کاران و یا سایر اشخاص و یا سایر مواردی باشد که شخص می‌خواهد فاقد هویت بشود، از دیگر عوامل این نوع سرقت وانمود کردن و جا زدن خود به جای شخصی دیگر است. مثل مواردی که اشخاصی از طریق پایگاه‌های شبکه اجتماعی، از اطلاعات و یا عکس‌های شخص دیگری استفاده می‌کنند. برخلاف سرقت هویت که غالباً برای به دست آوردن پول برای کاستن بدهی‌ها استفاده می‌شود، پنهان کردن هویت، ممکن است بیش از حد ادامه پیدا کند، بدون این که کشف شود؛ مخصوصاً در مواردی که سارق از این امر برای انجام امور روزانه خود بهره بگیرد» (www.idtheftcenter.org).

۲-۲- سرقت هویت کیفری

وقتی که مجرمی در زمان بازداشت توسط پلیس، تقلب کرده و خود را به عنوان شخص دیگری معرفی می‌کند، تحت عنوان «سرقت هویت جزایی»^۲ از این کار یاد می‌شود. در برخی پرونده‌ها مجرمین از قبل گواهی‌نامه‌های جعلی و یا مدارک شناسایی تقلبی ارائه می‌کنند. در صورتی که این ترفند عمل کند، ممکن است اتهامات به نام شخص قربانی ثبت شود و اجازه می‌دهد که مجرم از معرکه بگریزد. قربانیان ممکن است به طور اتفاقی از این وقایع مطلع شوند. به عنوان مثال از طریق دریافت احضاریه دادگاه و یا وقتی که برای تخلف رانندگی جزئی متوقف می‌شوند و یا از طریق بررسی سوابق که برای اهداف استخدامی انجام می‌شود ممکن است قربانیان متوجه شوند که گواهی‌نامه رانندگی‌شان به حالت تعلیق درآمده است.

1- Identity Cloning

2- Criminal Identity Theft

«پاک‌سازی این سوابق کیفری که به نام قربانیان ثبت شده است، برای آن‌ها کار دشواری است. انجام مراحلی که نیاز است تا قربانی، سوابق کیفری نادرست خود را پاک کند، بستگی به این دارد که جرم در کدام حوزه قضایی اتفاق افتاده و این که آیا هویت واقعی مجرم قابل تعیین هست یا خیر؟ قربانی ممکن است نیاز به یافتن افسرانی که مجریان اصلی بازداشت بودند، داشته باشد و از طریق برخی دلایل قابل قبول مثل اثر انگشت و آزمایش DNA هویت واقعی خود را ثابت کند و نیز ممکن است برای تبرئه شدن از اتهامات، احتیاج به رفتن به دادگاه و انجام مراحل دادرسی داشته باشند. گاهی اوقات نیز برای پاک کردن سوابق نادرست کیفری به دست آوردن حکمی از دادگاه مبنی بر حذف این سوء سوابق لازم است. با این وجود در برخی موارد، مقامات ممکن است برای همیشه نام قربانی را به عنوان نام مستعار برای هویت واقعی مجرم در پایگاه داده‌های سوابق کیفری حفظ کنند. معضل مهمی که قربانیان سرقت هویت کیفری با آن مواجه می‌شوند، تراکم داده‌های مختلفی است که علیرغم تصحیح در دادگاه و سوابق پلیس، ممکن است هنوز سوابق کیفری نادرست را در دل خود داشته باشند. بنابراین اگر شخصی، قصد استخدام شدن در جایی را داشته باشد، بررسی سوابق کیفری وی چه بسا نشان دهنده سوء سابقه کیفری نادرست برای وی باشد» ([www.wikipedia.org/identity theft](http://www.wikipedia.org/identity%20theft)). این فقط یک نمونه و مثال برای انواع اثراتی است که سرقت هویت بر زندگی قربانی به جا می‌گذارد و حتی ممکن است برای چند ماه یا چند سال بعد از وقوع جرم نیز کماکان ادامه داشته باشد. البته این موارد غیر از آثار روانی است که سرقت هویت بر روح و روان شخص قربانی وارد می‌آورد.

۲-۳- سرقت هویت ترکیبی

«یکی از انواع سرقت هویت که اخیراً رایج‌تر شده است، «سرقت هویت ترکیبی»^۱ است که در آن چند هویت، به صورت کلی یا جزئی جعل می‌شود. معمول‌ترین روش این سرقت شامل ترکیب کردن «کد امنیت اجتماعی»^۲ واقعی به همراه یک اسم و تاریخ تولد است که

1- Synthetic Identity Theft

2- Social Security Number

البته تمام این مشخصات نباید متعلق به شخص دیگری باشد. با توجه به شیوه خاص ارتکاب این جرم که در واقع ترکیبی از هویت چند نفر می‌باشد، کشف و تعقیب آن تا حدودی دشوار است؛ زیرا به طور مستقیم در گزارش کارت‌های اعتباری که اشخاص تهیه می‌کنند، دیده نمی‌شود. ولی ممکن است به عنوان یک پرونده جدید در اداره پول و اعتبار ظاهر شود. آسیب‌هایی که از این نوع سرقت هویت ناشی می‌شود از جمله شامل این موارد است: آسیب به بستان کارانی که بی‌اطلاع از اعتبار تقلبی بوده‌اند و اشخاصی که بخشی از هویتشان مورد سوءاستفاده قرار گرفته و در برخی موارد باعث می‌شود که از حساب آن‌ها هزینه‌ای صورت بگیرد» (McFadden, Synthetic identity fraud, 1-2).

۲-۴- سرقت هویت پزشکی

«سرقت هویت پزشکی^۱» وقتی اتفاق می‌افتد که شخصی از نام شخص دیگری و یا سایر مشخصات هویت وی، مثل اطلاعات بیمه وی به منظور کسب کالاها و خدمات پزشکی استفاده کند، بدون این‌که قربانی بداند و یا رضایت داشته باشد. سرقت هویت پزشکی مکرر منجر به ثبت اطلاعات غلط در سوابق پزشکی فرد قربانی می‌شود که ممکن است منجر به اشتباهات بزرگ و تهدیداتی بالقوه علیه حیات انسان، از طریق تصمیم‌های پرسنل پزشکی بشود» (www.fightidentitytheft.com).

۲-۵- سرقت هویت کودک

«سرقت هویت کودک^۲» وقتی روی می‌دهد که کد امنیت اجتماعی کودک، توسط شخص دیگری برای کلاهبرداری درخصوص منافع شخصی مورد استفاده قرار می‌گیرد. شخص متقلب، ممکن است یکی از اعضای خانواده، یک دوست و یا حتی غریبه‌ای باشد که اطفال را مورد هدف و نشانه قرار می‌دهد. «کد امنیت اجتماعی کودک، بسیار ارزشمند است. زیرا آن‌ها فاقد اطلاعاتی هستند که وابسته به آن‌ها باشد. این سارقان می‌توانند کارت‌های اعتباری به نام آن کودک بگیرند و یا به نام آن‌ها حساب بانکی باز کنند؛ گواهی‌نامه رانندگی به دست آورند و یا حتی امکان دارد از طریق هویت طفل، خانه‌ای خریداری کنند. این نوع

1- Medical Identity Theft

2- Child Identity Theft

فربکار می‌مکن است برای سال‌ها کشف نشده باقی بماند. به این دلیل که اطفال تا سال‌ها پیگیر مسائل مالی خود نیستند و این مسایل از حوزه درک آن‌ها خارج است. سرقت هویت اطفال به ندرت اتفاق می‌افتد اما مطالعات نشان می‌دهد که این مسئله در حال رشد است. در بزرگ‌ترین مطالعه بر روی سرقت هویت اطفال بر اساس گزارش «ریچارد پاور»^۱ به همراه اطلاعات ذخیره شده موجود در این زمینه، به این نتیجه رسیده‌اند که از ۴۰۰۰۰ کودک، ۱۰/۲٪ قربانی سرقت هویت اطفال شده بودند» (www.idtheftcenter.org).

۲-۶- سرقت هویت مالی

منظور از سرقت هویت مالی، در واقع همان سرقت اطلاعات مالی و تجاری است که به دلیل اهمیت این جرم و اثرات زیان‌باری که در جامعه از خود به جای می‌گذارد، می‌توان آن را به عنوان جرمی جداگانه در نظر گرفت. در این‌جا تنها به ذکر تعریف آن اکتفا می‌کنیم: «ربودن اطلاعات مالی و تجاری اشخاص حقوقی و حقیقی به منظور کسب منفعت و خدمات مالی» (عالی‌پور، پیشین، ۹).

۳- نمونه‌ای از بزرگ‌ترین سرقت هویت در طول تاریخ

«آلبرت گونزالز»^۲ (متولد ۱۹۸۱) یک هکر و مجرم رایانه‌ای است که متهم به ابداع سرقت ترکیبی کارت‌های اعتباری و کارت‌های دستگاه‌های خودپرداز بانک‌ها و متعاقب آن دوباره فروختن بیش از ۱۷۰ میلیون کارت از سال ۲۰۰۵ تا ۲۰۰۷ میلادی می‌باشد که بزرگ‌ترین کلاهبرداری در طول تاریخ به شمار می‌رود. گونزالز و دوستانش به منظور حمله از تکنیک‌های خاصی برای ایجاد «بدافزار»^۳های پنهانی در سامانه‌های اشخاص حقوقی استفاده می‌کردند که به وی اجازه می‌داد تا اطلاعات رایانه‌ای را از شبکه‌های اشخاص حقوقی داخلی بریابد. وی در طول دوران قانون‌شکنی خود یک جشن تولد ۷۵۰۰۰ دلاری گرفت و بعد از شکسته شدن ماشین پول شماری‌اش وقتی که مجبور شد ۳۴۰۰۰۰ دلار را با دست بشمارد، غرولند می‌کرد. گونزالز در یک هتل مجلل اقامت می‌کرد و به ولخرجی

1- Richard Power

2- Albert Gonzales

3- Malware

می‌پرداخت. ولی در واقع محل اصلی زندگی وی معمولی بود.

گونزالز، سه مورد اتهام فدرالی داشت:

۱- می ۲۰۰۸ در نیویورک برای پرونده Dave & Busters

۲- می ۲۰۰۸ در ماساچوست برای پرونده TJ Maxx

۳- آگوست ۲۰۰۹ در نیوجرسی در رابطه با پرونده «Heartland Payment»^۱

. (Miami Herald, Snitch to cyber thief of the century, 12)

۴- ارکان تشکیل دهنده سرقت هویت

در این‌جا لازم است به طور مختصر اشاره‌ای به ارکان تشکیل دهنده سرقت هویت بشود. می‌دانید که هر جرمی، به منظور صدق عنوان مجرمانه و برای اینکه بتوان مورد مجازات قرار داد، باید دارای عنصر قانونی باشد. به عبارت دیگر باید آن جرم در قوانین مدون پیش‌بینی و جرم‌انگاری شده باشد. هر چند از نظر برخی حقوق‌دانان «عنصر قانونی را نباید به عنوان یک عنصر مجزا مورد بررسی قرار داد. عنصر قانونی در واقع پرتوی از اصل قانونی بودن جرم و مجازات و زیربنای عناصر مادی و روانی است. به عبارت دیگر، عنصر قانونی هم‌عرض عناصر مادی و روانی نیست تا در کنار آنها و همسنگ با آنها مورد بحث قرار گیرد، بلکه هم عنصر مادی و هم عنصر روانی، مبتنی بر قانون هستند. یعنی بنا به تصریح قانون است که ما می‌توانیم رفتار یا حالت خاصی را به عنوان عنصر مادی یا روانی جرم بشناسیم. پس رابطه بین عنصر قانونی و دو عنصر مادی و روانی یک رابطه طولی است نه عرضی و بدین ترتیب بحث از عنصر قانونی به طور مجزا از عناصر مادی و روانی موضوعیت ندارد» (میرمحمد صادقی، جرایم علیه اموال و مالکیت، ۵۳-۵۲). ولی با این وجود بنا به شیوه معمول بین اکثر حقوق‌دانان، عنصر قانونی در اینجا به طور جداگانه مورد بحث و بررسی قرار خواهد گرفت. در رابطه با عنصر قانونی بزه سرقت هویت در ایران باید خاطر نشان کرد که متأسفانه هیچ ماده‌ای در قانون مجازات اسلامی به این جرم اختصاص داده نشده است و شاید بعضاً در صورت وقوع چنین جرمی، دستگاه قضایی آن را بر اساس

1- www.wikipedia.org/identitytheft

یکی از مواد ۹۶۳ و ۹۶۴ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ که به ترتیب به جرم‌انگاری سرقت و کلاه‌برداری رایانه‌ای پرداخته‌اند، مورد مجازات قرار بدهد. «شرط تحقق جرم، آن است که قصد سوء با ارتکاب عمل خاصی دست کم به مرحله فعلیت برسد» (اردبیلی، حقوق جزای عمومی، جلد اول، ۲۰۸). «آنچه در قوانین کشورهای مختلف، مسلم است، این است که مقررات جزایی شامل کسانی که فقط در مرحله فکر ارتکاب جرم بوده‌اند، نمی‌شود. بنابراین اندیشه جرم اگر با عمل توأم نباشد، مرتکب قابل مجازات نیست» (گلدوزیان، بایسته‌های حقوق جزای عمومی، ۱۵۱). فلذا در ارتباط با جرم سرقت هویت نیز صرف قصد ارتکاب چنین عملی برای صدق عنوان مجرمانه کافی نمی‌باشد، بلکه این قصد مجرمانه می‌بایست از طریق رفتار و فعل مجرمانه به منصفه ظهور برسد. رفتار مجرمانه در این جرم «ربایش» است که بارها توضیحات لازم در این خصوص ارائه شده است. موضوع جرم «هرگونه اطلاعات مرتبط به دیگری» است، از اطلاعات شخصی گرفته مثل نام، تاریخ تولد، شماره شناسنامه، کد ملی در ایران و کدهای امنیت اجتماعی در کشورهای دیگر تا اطلاعات مالی (مثل رمز عبور کارت‌های اعتباری و کارت‌های دستگاه‌های خودپرداز بانک‌ها) و اطلاعات پزشکی و سایر اطلاعات. نکته‌ای که درخصوص ارکان تشکیل دهنده سرقت هویت، حائز اهمیت است، مربوط می‌شود به رکن روانی. «رکن معنوی به عنوان یکی از پایه‌های اساسی در جرایم عمدی به نیت باطنی و خواست مجرمانه مرتکب تعبیر شده است. به نحوی که طی آن اراده مجرم متوجه انجام فعل ممنوع و تحقق نتیجه‌ای است که از طرف قانونگذار جزایی جرم قلمداد شده است» (میرمحمد صادقی، جرایم علیه اشخاص، صدمات جسمانی، ۱۰۵). «اصطلاحات عمد در فعل، عمد در عمل یا قصد فعل مترادف با سوءنیت عام در حقوق جزا به کار برده می‌شوند. در تمام جرایم عمدی، سوء نیت عام از اجزاء اصلی رکن معنوی است» (آقایی‌نیا، جرایم علیه اشخاص، جنایات، ۶۷). «برای عمدی محسوب شدن جرم، مرتکب باید هم عمد در فعل و هم قصد نتیجه را داشته باشد.» (میرمحمد صادقی، جرایم علیه اشخاص، ۹۴) در رکن روانی جرم سرقت هویت، علاوه بر قصد عام، لازم است که مرتکب سوءنیت خاص نیز داشته باشد که این سوءنیت عبارت است از: «قصد تحصیل مال یا منافع مالی یا خدمات». پس باید توجه داشت که اگر شخصی به عنوان مثال دیسکت حاوی اطلاعات شخصی متعلق به دیگری را برآید بدون این که قصد

سوءاستفاده از اطلاعات درون آن را داشته باشد، فقط از لحاظ سرقت یک دیسکت بر اساس حقوق کیفری سنتی قابل مجازات است و نه بر اساس سرقت هویت. همچنین به نظر می‌رسد که در سرقت هویت نیز مانند سایر انواع سرقت‌ها «عنصر مادی و عنصر معنوی باید به صورت هم‌زمان وجود داشته باشند. بنابراین اگر شخصی در زمان ربودن مال دیگری، قصد سرقت یا تملک نداشته باشد و بعداً چنین قصدی برایش حاصل شود، نمی‌توان عمل وی را سرقت دانست» (زراعت، قانون مجازات اسلامی در نظم حقوقی کنونی، ۲۵۷).

۵- سرقت هویت و جرایم مشابه

به منظور درک بهتر ارکان سرقت هویت و یافتن موارد همسان آن در حقوق کشورمان لازم است این جرم با سایر جرایم تا حدودی مقایسه شود.

۵-۱- سرقت هویت و جرایم سنتی

ابتدا باید یادآوری شود که ۵۰ درصد سرقت هویت در فضای مجازی و ۵۰٪ دیگر آن در محیط بیرونی یا همان محیط فیزیکی انجام می‌گیرد. در بین مواد قانون مجازات اسلامی، ماده‌ای که بیشترین شباهت را با سرقت هویت دارد، ماده ۷۸۶ است. مطابق با این ماده: «هر کس بدون سمت رسمی یا اذن از طرف دولت، خود را در مشاغل دولتی اعم از کشوری یا لشکری و انتظامی که از نظر قانون مربوط به او نبوده است، دخالت دهد یا معرفی نماید، به حبس از شش ماه تا دو سال محکوم خواهد شد و چنانچه برای دخالت یا معرفی خود در مشاغل مزبور، سندی جعل کرده باشد، مجازات جعل را نیز خواهد داشت». این ماده در حقوق کیفری تحت عنوان «غصب عنوان» مطرح می‌گردد. هرچند این ماده به لحاظ این که مطابق آن، شخصی وانمود می‌کند که شخص دیگری است و از این طریق به دنبال اهداف خاصی است، با سرقت هویت، مشابهت دارد، ولی باید دقت کرد که تفاوت‌های اساسی با سرقت هویت دارد از جمله: در ماده ۷۸۶ عنوان، غصب می‌شود، آن هم عنوان‌های دولتی. در حالی که در سرقت هویت، هویت اشخاص اعم از حقیقی یا حقوقی به سرقت می‌رود. البته باید این نکته را نیز مد نظر قرار داد که میان «غصب» و «سرقت» نیز تفاوت وجود دارد. پس حوزه‌ی شمول ماده ۷۸۶ محدود به عناوین دولتی شده است. ولی در سرقت هویت،

گسترده‌تری از این لحاظ مشاهده می‌شود. همچنین در سرقت هویت این اطلاعات (اعم از شخصی، پزشکی، مالی و ...) است که به سرقت می‌رود. در واقع موضوع جرم آن‌ها نیز با یکدیگر متفاوت است.

۵-۲- سرقت هویت و افشای سرّ

افشای سرّ در حقوق ایران در ماده ۷۵ قانون تجارت الکترونیکی، جرم‌انگاری شده است. بر اساس این ماده: «متخلفین از ماده ۶۴ این قانون و هر کس در بستر مبادلات الکترونیکی به منظور رقابت، منفعت و یا ورود خسارت به بنگاه‌های تجاری، صنعتی، اقتصادی و خدماتی، با نقض حقوق قراردادهای استخدام مبنی بر عدم افشای اسرار شغلی و یا دستیابی غیرمجاز، اسرار تجاری آنان را برای خود تحصیل نموده و یا برای اشخاص ثالث افشا نماید، به حبس از شش ماه تا دو سال و نیم، و جزای نقدی معادل پنجاه میلیون (۵۰۰۰۰۰۰۰) ریال محکوم خواهد شد». ولی باید توجه کرد که سرقت هویت و افشای سرّ مندرج در قانون تجارت الکترونیکی، تفاوت‌هایی با هم دارند. همان‌طور که قبلاً نیز ذکر شد، ۵۰ درصد از سرقت هویت، معمولاً در فضای بیرونی اتفاق می‌افتد و قسمتی از آن نیز ممکن است در فضای سایبر انجام شود در حالی که در ماده ۷۵ قانون تجارت الکترونیکی بستر ارتکاب جرم محدود شده است به «بستر مبادلات الکترونیکی». علاوه بر این، قربانیان سرقت هویت، مربوط می‌شود به کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی ولی قربانیان افشای سرّ در این ماده محدود شده به «بنگاه‌ها تجاری، صنعتی...». همچنین موضوع ماده ۷۵ قانون تجارت الکترونیکی، اسرار تجاری است. در حالی که با توجه به انواع و اقسام سرقت هویت که بیان شد، به این نتیجه می‌رسیم که موضوع سرقت هویت بسیار گسترده‌تر از افشای سرّ است و شامل هر گونه اطلاعات شخصی مهم از جمله اطلاعات پزشکی، مالی، شخصی، تجاری و ... می‌شود.

۱- ماده ۶۴ قانون تجارت الکترونیکی: «به منظور حمایت از رقابت‌های مشروع و عادلانه در بستر مبادلات الکترونیکی، تحصیل غیرقانونی اسرار تجاری و اقتصادی بنگاه‌ها و مؤسسات برای خود و یا افشای آن برای اشخاص ثالث در محیط الکترونیکی جرم محسوب و مرتکب به مجازات مقرر در این قانون خواهد رسید.

۵-۳- سرقت هویت و جاسوسی صنعتی

بند «ج» ماده ۲۴ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲ بیان می‌دارد: «هر نظامی که اسرار نظامی، سیاسی، امنیتی، اقتصادی و یا صنعتی مربوط به نیروهای مسلح را به دشمنان داخلی یا خارجی یا بیگانگان یا منابع آنان تسلیم و یا آنان را از مفاد آن آگاه سازد، به مجازات محارب محکوم خواهد شد».

همچنین مطابق با ماده ۱۳۱ همان قانون: «... و همچنین اقداماتی از قبیل تسلیم اطلاعات طبقه‌بندی شده رایانه‌ای به دشمن یا افرادی که صلاحیت دسترسی به آن اطلاعات را ندارند، افشای غیرمجاز اطلاعات، سرقت اشیای دارای ارزش اطلاعاتی مانند سی‌دی یا دیسکتهای حاوی اطلاعات یا معدوم کردن آنها یا سوءاستفاده‌های مالی که نظامیان به وسیله رایانه مرتکب می‌شوند، جرم محسوب و حسب مورد، مشمول مجازاتهای مندرج در مواد مربوط به این قانون می‌باشند».

این مواد که در خصوص جاسوسی صنعتی می‌باشند، اختصاص به نظامیان دارند و نمی‌توان آن‌ها را به اشخاص دیگر تسری داد. همچنین در ماده ۱۳۱ که از سرقت سخن به میان آورده شده، در واقع منظور، همان سرقت سنتی است. چرا که موضوع سرقت «اشیای دارای ارزش اطلاعاتی مانند سی‌دی یا دیسکتهای حاوی اطلاعات» است. در واقع بستر سایبری در این جا مطرح نیست که البته از این جنبه تا حدودی مشابه سرقت هویت می‌شود در جایی که در فضای بیرونی روی می‌دهد. در این ماده از رایانه به عنوان وسیله سرقت یاد شده است. اما باید دانست که در ارتکاب سرقت رایانه‌ای مندرج در ماده ۹۶۳ قانون مجازات اسلامی و به تبع آن در ارتکاب بزه سرقت هویت، رایانه، وسیله جرم نیست بلکه هدف یا موضوع جرم محسوب می‌شود. در هر صورت پیش‌بینی چنین ماده‌ای توسط قانون‌گذار از برخی لحاظ قابل تحسین است ولی بهتر می‌شد که چنین ماده‌ای را بتوان در مورد کلیه اشخاصی که مرتکب جرم جاسوسی صنعتی می‌شوند، تسری داد.

۵-۴- سرقت هویت و جرایم مندرج در قانون مجازات اسلامی

سرقت هویت با برخی از جرایم مندرج در قانون جرایم رایانه‌ای شباهت‌ها و تفاوت‌هایی

دارد که در ادامه مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

۵-۴-۱- سرقت هویت و کلاهبرداری رایانه‌ای

«کلاهبرداری و تقلب علیه سیستم‌های پردازش داده از طریق دستکاری رایانه‌ای، تغییر اطلاعات یا داده‌ها با هدف جلب سود مالی صورت می‌گیرد» (زیبر، جرایم رایانه‌ای، ۲۰). در خصوص رابطه بین کلاهبرداری رایانه‌ای و سرقت هویت دو حالت وجود دارد: یا باید بگوییم سرقت هویت زیر عنوان مجرمانه کلاهبرداری می‌آید یا این که کلاهبرداری از نتایج سرقت هویت است. با توجه به ارکان تشکیل دهنده جرم کلاهبرداری رایانه‌ای مندرج در ماده ۹۶۴ قانون مجازات اسلامی، به این نتیجه می‌توان دست یافت که سرقت هویت، جرمی مستقل از کلاهبرداری است. به این دلیل که در کلاهبرداری لزوماً باید مال یا خدمات مالی به دست آید تا جرم کامل شود. ولی در سرقت هویت لازم نیست امتیاز یا مالی به دست آورده شود بلکه این عنصر مربوط می‌شود به سوءنیت خاص ارتکاب جرم که باید به قصد تحصیل منفعت باشد و لازم نیست که حتماً منجر به کسب این منفعت بشود. همچنین موضوع این دو جرم با هم متفاوت است. در کلاهبرداری، موضوع جرم، مال است ولی موضوع جرم سرقت هویت، اطلاعات است که لزومی ندارد دارای ارزش مالی باشند. پس باید پذیرفت که کلاهبرداری در واقع می‌تواند از پیامدهای سرقت هویت باشد و نه از انواع آن و در نتیجه نیاز به جرم‌نگاری به صورت مستقل دارد.

۵-۴-۲- سرقت هویت و سرقت رایانه‌ای

با توجه به شباهت اسمی بین این دو جرم در نگاه اول به نظر می‌رسد که باید جرایم سرقت هویت را تحت عنوان سرقت رایانه‌ای بررسی کرد. ولی با کمی دقت به معایب این نظر پی خواهیم برد. اولین مطلب مربوط می‌شود به «رفتار مجرمانه». رفتار مجرمانه در سرقت رایانه‌ای مندرج در ماده ۹۶۳ قانون مجازات اسلامی محدود شده است به روگرفت و برش غیرمجاز و این در حالی است که رفتار در سرقت هویت دو بخشی است که قسمتی از آن به صورت فیزیکی است و قسمت دیگری با وارد کردن و جعل داده‌ها و امثال آن صورت می‌گیرد. البته شاید بتوان اظهار داشت که سرقت هویت در جایی که شخصی

اطلاعات مالی دیگری را در فضای سایبر می‌رباید، همسان با سرقت رایانه‌ای است؛ ولی اگر به رکن روانی این دو جرم مراجعه کنیم، متوجه خواهیم شد که در سرقت رایانه‌ای سوءنیت عام کافی است. صرف این‌که شخصی عمداً داده‌های متعلق به دیگری را بریاید، برای صدق عنوان مجرمانه سرقت رایانه‌ای کفایت می‌کند. ولی درخصوص سرقت هویت، آنچه مهم است و باعث تمایز آن از سایر عناوین مجرمانه رایانه‌ای شده است، سوءنیت خاص است که همانا قصد به دست آوردن منافع مالی است. به دلیل همین سوء نیت خاص است که گفته می‌شود مجازات مندرج در ماده ۹۶۳ قانون مجازات اسلامی برای مرتکبین جرم سرقت هویت کافی نیست و باید ماده‌ای مجزا با ارکان و ضمانت اجراهای متفاوت از سایر جرایم رایانه‌ای برای این جرم در نظر گرفته شود.

نتیجه‌گیری

سرقت هویت، یک مشکل پرهزینه در اکثر کشورهاست و ممکن است برای هر کسی اتفاق بیفتد. سرقت هویت، محصول زندگی در جامعه وابسته به اطلاعات است. ولی اگر ما اقدامات احتیاطی مناسبی به کار ببریم، مشکلی پیش نخواهد آمد. طبق آمار ارائه شده، مشخص گردید که میزان ارتکاب این جرم، رفته‌رفته در حال افزایش است. بنابراین لازم است به منظور شناخت هر چه بهتر آن و جلوگیری از ارتکاب این جرم، مفهوم دقیق آن و سپس ارکان آن به طور دقیق مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد. آنچه جرم سرقت هویت را از سایر عناوین مشابه متمایز می‌گرداند، همین ارکان تشکیل‌دهنده آن است؛ بخصوص در مورد شباهت آن با کلاهبرداری رایانه‌ای که شاید اکثر افراد در صورت وقوع چنین جرمی آن را منطبق با ماده ۹۶۴ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ بدانند. این در حالی است که همان‌گونه که گذشت، تفاوت جرم سرقت هویت با کلاهبرداری رایانه‌ای در این است که در کلاهبرداری رایانه‌ای الزاماً می‌بایست مالی در اثر فعل مجرمانه به دست آید. در حالی که در سرقت هویت، صرف قصد به دست آوردن منافع مالی در کنار سایر عناصر لازم، جهت صدق عنوان مجرمانه کافی است و نیازی نیست که در نتیجه آن الزاماً منفعتی حاصل شود. همچنین که جرم «سرقت هویت» عنوانی کاملاً متفاوت نسبت با عناوین سنتی مشابه و نیز جرایم افشای سر و جاسوسی صنعتی دارد و نیز مجزا از جرایم رایانه‌ای می‌باشد و با توجه به

اهمیت این جرم و خسارات سنگین و آثار زیانباری که ممکن است برای فرد و جامعه به بار آورد، نیازمند جرم‌انگاری آن به طور جداگانه می‌باشیم تا در صورت وقوع آن بتوانیم مجرم را مورد مجازات قرار دهیم؛ چه بسا در حال حاضر تنها راه این است که این جرم را زیرمجموعه جرایم سرقت و کلاهبرداری رایانه‌ای به حساب آوریم تا در صورت ارتکاب، بدون مجازات باقی نماند. ولی همان‌گونه که بیان شد، ارکان تشکیل‌دهنده این جرم کاملاً مجزا از عناوین مشابه است و نیازمند وضع ماده‌ای جداگانه و بعضاً تعیین مجازات شدیدتری در قانون مجازات اسلامی می‌باشد.

پیشنهادها

۱- در زمینه‌های جدید حقوقی باید مطالعات تطبیقی و همکاری بین‌المللی بیش از گذشته گسترش یابد. به عنوان مثال جرایمی همچون «سرقت هویت» باید در قانون جرایم رایانه‌ای آورده شوند. لازم به ذکر است که با توجه به اثرات و ضررهای غیرقابل جبرانی که این جرم بر جامعه و البته قربانیان وارد می‌کند، نظام‌های حقوقی بسیاری از کشورها اقدام به جرم‌انگاری این جرم کرده‌اند.

۲- کاربران رایانه‌ای باید مسئولیت حفظ و امنیت اطلاعات شخصی خود را به عهده بگیرند. هر فردی باید اطلاعات خود را به منظور جلوگیری از سرقت، توسط سارقان بدذاتی که انگیزه‌ها و اهداف مختلفی از این کار دارند، اداره کند. این پیشگیری می‌تواند از طریق امحاء اسناد شخصی، مرور مرتب گزارش کارت‌های اعتباری و گزارش کارت‌های مخصوص استفاده از دستگاه‌های خودپرداز بانک‌ها و محدود کردن استفاده از کد ملی و شماره شناسنامه و تاریخ تولد و سایر مدارک هویت شخصی، صورت بگیرد. به عنوان مثال وقتی شخصی قصد دارد برای یکی از کارت‌های الکترونیکی خود رمز عبور تعیین کند، بهتر است که از اطلاعات شخصی‌اش استفاده نکند. چرا که ممکن است تشخیص آن برای برخی اشخاص به راحتی صورت پذیرد و در نهایت رمز عبوری را که انتخاب می‌کند، نباید در جایی بنویسد بلکه بهترین راه این است که آن را به خاطر بسپارد.

۳- لازم است که سطح علمی دانشکده‌های حقوق از طریق تدریس حداقل دو واحد

درسی، تحت عنوان جرایم رایانه‌ای، ارتقاء یابد. البته لازم به ذکر است که تاکنون هیچ حرکت جدی در این خصوص از سوی دانشکده‌های حقوق انجام نگرفته است.

کتابنامه

الف) منابع فارسی

- ۱- آقای نیاه، حسین (۱۳۸۶)، *حقوق کیفری اختصاصی جرایم علیه اشخاص (جنایات)*، چاپ سوم، تهران، نشر میزان.
- ۲- اردبیلی، محمد علی (۱۳۸۷)، *حقوق جزای عمومی*، جلد نخست، چاپ نوزدهم، تهران، نشر میزان.
- ۳- زراعت، عباس، *قانون مجازات اسلامی در نظم حقوقی کنونی*، چاپ سوم، تهران، انتشارات ققنوس (۱۳۸۴).
- ۴- زیبر، اولریش (۱۳۹۰)، *جرایم رایانه‌ای*، ترجمه محمدعلی نوری، رضا نخجوانی، مصطفی بختیاروند و احمد رحیمی مقدم، چاپ دوم، تهران، انتشارات گنج دانش.
- ۵- صادقی، محمدهادی (۱۳۸۵)، *حقوق جزای اختصاصی ۱ جرایم علیه اشخاص (صدمات جسمانی)*، چاپ نهم، تهران، نشر میزان.
- ۶- گلدوزیان، ایرج (۱۳۸۶)، *بایسته‌های حقوق جزای عمومی*، چاپ پانزدهم، تهران، نشر میزان.
- ۷- گلدوزیان، ایرج (۱۳۸۶)، *حقوق جزای اختصاصی*، چاپ سیزدهم، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- ۸- میرمحمد صادقی، حسین (۱۳۸۶)، *حقوق کیفری اختصاصی (جرایم علیه اشخاص)*، چاپ اول، تهران، نشر میزان.
- ۹- میرمحمد صادقی، حسین (۱۳۸۶)، *حقوق کیفری اختصاصی (جرایم علیه اموال و مالکیت)*، چاپ دوازدهم، تهران، نشر میزان.
- ۱۰- باستانی، برومند (۱۳۹۰)، *جرایم کامپیوتری و اینترنتی جلوه‌ای نوین از بزهکاری*، چاپ سوم، تهران، انتشارات بهنامی.
- ۱۱- دزیانی، محمدحسن (۱۳۷۳)، *ابعاد جزایی کاربرد کامپیوتر و جرایم کامپیوتری*.
- ۱۲- شیرزاد، کامران (۱۳۸۸)، *جرایم رایانه‌ای از دیدگاه حقوق جزای ایران و حقوق بین‌الملل*، چاپ

اول، تهران، انتشارات بهینه فراگیر، ۱۳۸۸.

۱۳- عالی پور، حسن (۱۳۹۰)، *سرقت اطلاعات مالی و تجاری در فضای سایبر: چالش‌های قانونی و بایسته‌های تقنینی*.

ب) منابع لاتین

- 14- Copes, Heith and Vieraitis, Lynne, *Bounded Rationality of Identity Thieves: Using Offender- Based Research to Inform Policy*, Volume 8, Issue 2, Criminology and Public Policy, 2009.
- 15- Mc Fadden, Leslie, *Detecting Synthetic Identity Fraud*, 2007.
- 16- Miami Herald, *Snitch To Cyber Thief of the Century*, August 22, 2009.
- 17- Winn, John and Govern, Kevin, *Identity Theft: Risks and Challenges to Business of Data Compromise*, Volume 18, Temple Journal of Social Technology and Environmental Law, 2009.

ج) سایت‌های اینترنتی

- 18- [http:// Idtheftcenter.org](http://Idtheftcenter.org)
- 19- <http:// Irdoc.net>
- 20- <http:// Spendonlife.Com>
- 21- <http:// Fight identity Theft.Com>
- 22- <http:// Technologyexecutivesclub.Com>
- 23- <http:// Wikipedia.org / Identity Theft>
- 24- <http:// yjc.ir>